

VAN TELLEN HOEF JE NIET MOE TE WORDEN

Guus van Duin

Veel vogelaars zijn van nature lui. Onder het mom zeer speciale, bijna hemelse, maar in elk geval voor een gewoon mens niet te begrijpen zaken te verrichten, kunnen zij zich straffeloos door de natuur bewegen met een tempo waar mijn 92-jarige grootmoeder zich niet voor zou hoeven te schamen. Ik bedoel maar, hef uw verrekijker, plaats hem voor de ogen en menig passant zal in stille bewondering blijven staan, de vreemde vogelaar aankijkend met een blik van 'hier gebeurt iets mysterieus of in elk geval iets moois'.

Voor veel vogelaars die zich niet wensen aan te passen aan het vaak opgedrongen tempo van massale excursies of zich niet wensen aan te passen aan het massale aan zich, zijn er de afgelopen eeuwen de nodige uitvindingen gedaan. Men had bijvoorbeeld de mogelijkheid om, mits het familiekapitaal dat toeliet - vaak in het kader van een rijpingsproces - een verre reis te maken. Men liet zich slechts in uiterste noodzaak vergezellen van enige reisgenoten, hulpjes, leraren, dragers, jagers of preparateurs. Kwam men iets boeiends tegen dan verzamelde men het of, iets vriendelijker maar wetenschappelijk gezien minder verantwoord, men beschreef het. Groot werk werd bijvoorbeeld verricht door Charles Darwin, u weet wel, die van die vinken, en Alexander Koenig, bekend om zijn verwoede verzameldrang en het museum, dat speciaal voor het verzamelde materiaal werd gebouwd door zijn ouders. Steeds minder mensen hebben een dergelijk familiekapitaal achter de hand en vrijwel iedere nu levende vogelaar is dan ook genoodzaakt een andere uitvinding te exploiteren. Mooiste daarvan vind ik nog steeds de *telling*.

Een telling heeft geen vaste vorm, maar valt aan te passen aan de persoonlijke wensen van de vogelaar. De meest geliefde telling is sinds een aantal jaren misschien wel die waarbij je eigenlijk geen stap meer hoeft te verzetten. Ik las daar al weer een groot aantal jaren geleden over in, naar ik meen, het toenmalige Mededelingenblad van de VWGA. Er werd een wedstrijd gehouden op een excursiepoint ergens in den vreemde waarbij het erom ging welke groep de meeste vogelsoorten kon waarnemen: de groep die zich lopend door het gebied bewoog of de groep die zo verstandig was zich neer te vlijen op een aantrekkelijke plek in het gebied. Zeer tot mijn verbazing won de tweede groep het. Klaarblijkelijk heeft dit verhaal veel indruk op mij gemaakt want jaren later blijken veel van mijn vogelaarsactiviteiten zich op deze manier te voltrekken. Goed, de eerste jaren deed ik altijd mee aan de waterwildtellingen, waarbij we iedere maand de watervogels op een deel van het IJsselmeer telden. Leukste momenten van de dag waren, afgezien van de eventuele zeldzaamheden, de pauze bij Ome Ko in Muiden en de aankomst op het strandje van Muiderberg. De laatste lokatie bereikt betekende het einde van de telling en dus mochten we eindelijk weer naar huis. Fietsend, meestal met wind tegen. Tegen die tijd kon je werkelijk geen eend meer zien! (Later heb ik hetzelfde verschijnsel gehad toen ik een seizoen lang dagelijks in de polder moest zijn om weidevogels te inventariseren. Ik ben gelukkig al weer zo ver dat ik mijn vingers niet meer in mijn oren stop als ik een Scholekster hoor). Thuisgekomen stortten wij ons maar al te vaak op de borrel (zie ook elders in dit nummer) om de doorstane ontberingen te boven te komen en de stippen voor onze ogen definitief kwijt te raken. Gelukkig voor ons bleek later dat de resultaten van de waterwildtellingen maar al te vaak uitsluitend in het voordeel van het misselijke jagersvolkje werkten. Waar blijft toch die eerste jager die iets van vogels weet!? Je kreeg zelfs de neiging om de getelde aantallen

maar wat te drukken omdat je anders wel eens persoonlijk verantwoordelijk zou kunnen zijn voor het open houden van de jacht op bepaalde soorten. Dus water-wildtellingen exit, ook al doordat de tellingen vanuit de lucht voor een aantal algemenere soorten beter en efficiënter bleken te zijn.

En toen dan eindelijk toch de ontdekking waar we jarenlang op hadden zitten te wachten: in één van onze eigen kroondomeinen - de Vijfhoek - ontdekten we een roofvogelslaapplaats. Wij gingen daar onderzoek doen en het was gewoon heerlijk, al die honderden uren die je noodgedwongen stil moest staan om tot resultaten te komen. Dat het vaak bitter koud was deerde niet echt, zeker niet na de introductie in Nederland van de belangrijkste uitvinding van de laatste tien jaar, de moonboot (moenboet).

De volgende ontdekking kwam snel. In de maanden juli en augustus speelden zich over de Vijfhoek belangrijke hoge trekbewegingen van Zwarte Sterns af. Fantasties, weer een reden om op een mooie zomeravond (werkelijk, er is alleen trek van Zwarte Sterns op mooie zomeravonden) op je luie kont te gaan zitten, de muggen voor lief nemend. Kompleet was het triomfantelijk gevoel echter pas, toen het VOD besloot te gaan trektellen op de Vijfhoek, soms vanaf de schoorsteen van de tot dan toe vermaledijde PEN-centrale, of ook wel gewoon vanaf het eigen dak op vijftien hoog. Vanaf nu het hele jaar door zittend vogelen, zo nu en dan afgewisseld met die al langer bestaande goddelijke uitvinding van het zeetrekten.

Het is mij na deze lange maar noodzakelijke inleiding dan ook een groot genoegen u te kunnen meedelen dat iedereen zich vanaf heden met een van deze vormen van vogels kijken kan gaan bezighouden. Er moeten slechts enige onderzoeken-de werkzaamheden aan vooraf gaan. Het is de bedoeling dat in de regio Amsterdam (en neem regio net zo ruim als u zelf wilt) gezocht gaat worden naar slaapplaatsen van roofvogels. Dat is des te spannender doordat u nu de mogelijkheid krijgt mee te doen aan een waarachtig internationaal onderzoek. Dit onderzoek, opgestart door een aantal Britse kollegae, zal zich gaan uitstrekken over geheel Groot-Brittannië, Vlaanderen, Normandië en Nederland. Drie keer per jaar zal er een telling georganiseerd worden bij, in eerste instantie, slaapplaatsen van Blauwe Kiekendieven. Maar omdat uitgestrekte rietvelden, vaak een belangrijke voorwaarde voor de aanwezigheid van dergelijke slaapplaatsen, in de regio niet al te algemeen zijn stel ik voor om ook op slaapplaatsen van andere soorten roofvogels te gaan letten. Wat te denken van soorten als Sperwer, Smelleken, Buizerd en Bruine Kiekendief! Het enige wat moet gebeuren is het ontdekken van de slaapplaatsen. Er valt dus ook nog iets te ontdekken. Geweldig!

Hoe doe je dat nu? Welnu, in de regio Amsterdam is al een aantal plaatsen bekend waar roofvogels tegen de avond samenkomen om er te overnachten. In principe worden alle bekende plekken nu al geteld. In het kader van het voorkómen van het massale (anders is de lol van het tellen zo weer verdwenen, of zelfs de te tellen objecten) is het verstandig deze plaatsen te vermijden tijdens tellingen, behalve wanneer de betreffende teller geen bezwaar heeft tegen gezelschap. Houd er echter rekening mee dat het knap vervelend kan zijn als er iedere telling weer andere figuren verschijnen. Zeker ervaren waarnemers zouden toch meer bevrediging moeten kunnen halen uit het zelf ontdekken en het zelf tellen. Om een indruk te geven van een eerste proeftelling gehouden in het weekend van 16-17 maart 1985, hier een korte samenvatting:

Oeverlanden Nieuwe Meer (Jan Joost Bakhuizen) - 3 Sperwers, 1 Buizerd
Terrein bij Mobil Oil (Menno Huizinga) - minstens 3 Blauwe Kiekendieven
Diemerzeedijk en Vijfhoek (VOD) - minstens 4 Blauwe Kiekendieven
Lepelaarsplassen Zuidflevoland (VOD) - minstens 8 Blauwe Kiekendieven
Kavel NZ17 (ZF1) (VOD) - minstens 5 Blauwe Kiekendieven